

A szövegértés és az olvasási készség fejlesztése alsó tagozaton BOOKR Kids Mesetár alkalmazásával

digitális pedagógiai-módszertani csomag
a szövegértés fejlesztésének támogatására

1 Célcsoport

Alsó tagozat

2 Rövid leírás

A [BOOKR Kids Mesetár](#) interaktív mese-, vers- és mondóka gyűjteménye az anyanyelvi és a digitális kompetenciák fejlesztését támogatja, egyúttal motiválja az olvasóvá nevelést, támogatja a készségszintű olvasást és a szövegértést. A digitális pedagógiai módszertani eszközcsoomag az 1–4. évfolyamos magyar nyelv és irodalom kerettantervvel és az arra épülő olvasókönyvekkel összhangban került kialakításra. Az interaktív történetek ötvözik a hangoskönyvek, az animált e-könyvek és a képes-
ségfejlesztő játékok jellemzőit.

A szövegértés alapja a készségszintű olvasás kialakítása. Ehhez is segítséget nyújt a [BOOKR Kids Mesetár](#), amely speciális módon segíti az olvasástechnika fejlesztését. A beállítható olvasástempó és szótagolás hozzásegítheti a tanárokat ahhoz, hogy a tanulók képességeinek megfelelően, egyénre szabott megoldásokkal támogassák az olvasástanulást – a szótagoló olvasástól a folyamatos olvasásig –, valamint az olvasástechnika rész-képességeinek a kialakulását.

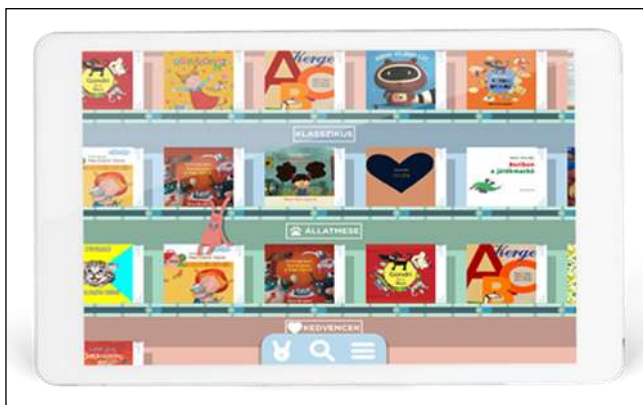
A választható hangos felolvasás funkció segítségével a Mesetár a hallás utáni szövegértés fejlesztésére is alkalmas. A folyamatosan növekvő számú (jelenleg 50) klasszikus és modern mese, vers és mondóka mindegyikéhez játékos feladatsorok készültek. A szövegértést és az olvasási készség szempontjából fontos rész-képességeket fejlesztő interaktív feladatok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a tanulók játékosan adjanak számot az olvasott szövegek megértéséről.

Az érintéssel vezérelt kezelőfelületnek és az interakcióknak köszönhetően a BOOKR Kids-történetek előkészítik a passzív befogadást felváltó, a cselekvő részvételt megkívánó új kommunikációs formák, az ún. digitális olvasás és szövegértés módjainak kialakítását. Mindezzel hozzájárulnak az új felhasználói stratégiák elsajátításához és kritikus használatához. A BOOKR Kids-alkalmazás felhasználása során a gyermekek és a pedagógusok megismerkedhetnek a digitális ellenőrzési formák technikai használatával.

A BOOKR Kids elnyerte a 24. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál szakmai díját „az oktatást-nevelést legjobban segítő hangzó anyag” kategóriában.

3 Részletes ismertető

A mobiltelefonon vagy tableten egyaránt futtatható BOOKR Kids alkalmazás olyan interaktív mesekönyveket, verses meséket, verseket és mondókákat tartalmaz, amelyek a magyar nyelv és irodalom kerettanterv (1–4. évfolyam) ajánlásában, illetve az olvasókönyvekben is szereplő művek és a szépirodalmi, illetve az oktatási kánon részét képező papíralapú könyvek digitális verziói. Minden interaktív hangoskönyv gazdagon animált, és olyan

képességfejlesztő játékokkal van kibővíve, amelyek támogatják a szövegértést. A hangos felolvasás funkció be- és kikapcsolható. Az ajánlott művek táblázata [letölthető](#).

A BOOKR Kids applikációja az interaktív könyveknek a „célzott” és a „hagyományos” olvasói részvételt is megkívánó típusába tartozik, ezért alkalmas annak az olvasási és mesehallgatási tradíciónak a megőrzésére és kiterjesztésére is, amelynek lényege az elmélyült, jelentésteremtő olvasás és a történet érzékeny átélése. Az interaktív mesék – a pictorial turn korának legfiatalabb felhasználóit – a verbális és a vizuális nyelv különféle típusainak befogadására inspirálják.

A programcsomagot az alsó tagozatos gyermekek tanórai anyanyelvi neveléséhez ajánljuk elsősorban, mivel tartalma jól illeszkedik a kerettantervi elvárásokhoz és az olvasókönyvekhez is. E mellett alkalmas szakköri, könyvtári foglalkozások keretében történő feldolgozásra is. A Mesetár segítségével játékos formában fejleszhető a szövegértés, és felébredhet az olvasási kedv a gyermekekben.

Az iskolai keretrendszerre vonatkoztatott és a szövegértést segítő olvasási anyag előállítását célzó EU-s TERENCE projekt (2010–2013) keretében született meg *A kiskakas gyémánt félkrajcárja* című interaktív mesekönyv. Fejlesztője, a MOME TechLab, az ELTE oktatóival együttműködésben 2012–2013-ban az alkalmazás felhasználói gyakorlatát mérő [empirikus kutatásokat](#) folytatott.

2013-tól folyamatosak az interaktív mesekönyvek felhasználását mérő adatfelvételek a SZTE JGYPK TOKI Művészettel az Oktatásért Kutatócsoportjában. Az eredményeket – többek közt a BOOKR Kids-mesékre vonatkozó empirikus kutatásokat – konferenciák, médiaprogramok, publikációk teszik [nyilvánossá](#). Részletesebb [szakirodalom](#).

Az egyedi fejlesztések (olvasási tempó egyéni beállítása, szótagolás funkció) hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a pedagógus az inkluzív nevelésben résztvevő speciális nevelési igényű gyermekek egyéni haladási ütemének megfelelően differenciáljon. A 2016–2017-ben a Szegedi Tudományegyetem JGYPK TOKI Művészettel az Oktatásért Kutatócsoportjában folytatott [empirikus kutatások](#) azt bizonyították, hogy a BOOKR Kids interaktív könyveinek új nyelvi, képi, kommunikációs, performatív stb. minőségei a befogadói figyelmet hosszú távon fenn tudják tartani, és eredménnyel vonhatók be a nevelés, az oktatás és az önművelés folyamatába. A vizsgálatok óvodás, normál képességű és hallássérült alsó tagozatos gyermekekre, valamint az interaktív könyveket közvetítő pedagógusokra is kiterjedtek. A kutatásról bővebben [itt](#) is olvashatnak.

4 Pedagógiai-módszertani elemek

Az olvasáskészség és a szövegértés fejlesztése, valamint az e készségek fejlesztéséhez szükséges kompetenciák kialakítása összetett pedagógiai folyamat, amelynek során a megfelelő szövegek (mesék, versek, mondókák) kiválasztása, az alkalmazott módszerek és az eszközök meghatározó szerepet játszanak a folyamat eredményességében.

A BOOKR Kids pedagógiai rendszere a következő alapelveken nyugszik:

- *Adaptivitás:* a digitális felület, valamint a szövegek (mesék, versek, mondókák) poétikai jellegzetességei a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével került kialakításra, de a kölcsönhatás dinamikája szerint a felhasználók visszajelzéseikkel folyamatosan fejlesztik, „finomhangolják”, tökéletesítik magát az innovációt.
- *Biztonságos, ellenőrzött, digitális tartalom:* a BOOKR Kids oktatási alkalmazása egy zárt rendszer, melyben kizárólag – a pedagógusokból álló szakmai csoportunk által – ellenőrzött tartalom található.
- *Differenciálás:* az eszköz használata lehetővé teszi a tanítás-tanulás szervezésének több módját (páros munka, kiscsoportos munka, kooperatív tanulásszervező eljárások).
- *Együttműködés:* a BOOKR Kids kiterjeszti a pedagógus–tanuló együttműködés viszonyrendszerét a pedagógus–tanuló–szülő hármas felé, köszönhetően a „digitális üzenőfüzetként” funkcionáló adminisztrációs háttérrendszernek, melybe a gyermekek eredményei automatikusan bekerülnek, amelyhez a pedagógus és a szülő is egyaránt hozzáfér.
- *Esélynövelés:* a BOOKR Kids alkalmas segédeszköz arra, hogy a tanulóközösségben jelen lévő szocioökonomiai, szociokulturális hátrányok enyhüljenek.

- *Konkrétumok és absztrakciók egysége:* a BOOKR Kids lehetővé teszi a képzésben résztvevőknek azt, hogy – a betűtanító, a nyelvi készségfejlesztő, illetve az irodalmi szövegfeldolgozó órák algoritmusai szerint – az absztrakciós óraszakaszokat is élményszerűvé és tevékenységközpontúvá tegyék, ami a pszichológiai fejlődésük szerint a tanulás eredményességét maximálisan meghatározza.

Az alsó tagozatos évfolyamok tanulóinak ismereteihez és képességrendszeréhez igazodó, különféle olvasási és szövegértési szinteket megkívánó, folyamatosan bővülő számú, válogatott gyermekirodalmi [művek](#) több szempontból is pregnánsan érvényesítik az életkori és kognitív szempontból indokolt differenciálás pedagógiai elvét. A szövegek terjedelmi különbségei, poétikai jellemzői (szerkezeti összetettség, mesei sémák, szereplők viszonyai, alakzatok összetettsége stb.), továbbá a multimodális közvetítés módja (az információ mediális szempontból mennyire megosztott, azaz mennyire erősíti egymást a nyelvi és a képi csatorna), valamint az interakciók mennyisége heterogén összetételű csoport esetében is lehetővé teszik az egyéni bánásmódot. Az eszköz pedagógiai hatékonyságát növeli, egyúttal a differenciálást biztosítja az, hogy a BOOKR Kids-alkalmazással a frontális oktatási forma helyett kiscsoportos, páros és kooperatív munkaformákat lehet kialakítani.

Az olvasás tanítását, a kerettanterv ajánlásának megfelelően, olyan alkalmazásokkal kell kezdeni, melyek egyrészt a nyelvi és a képi tartalom, valamint az interakciók tekintetében egyszerűbbek, ugyanakkor bőséggel biztosítják az olvasni tanuló gyermekek olvasási technikai készségét megerősítő finomhangolásokat (beállítható olvasási tempó, a felolvasás vizuális követhetősége, szótagolási opció stb., lásd a La Fontaine-mesék adaptációját). Második osztálytól a nyelvi jelentés, az interakciók és a szöveghez kapcsolódó feladatok vonatkozásában is az összetettebb mesék és versek feldolgozása javasolt – mind csoportos, mind egyéni formában.

Bár ma még a nemzetközi kutatás fontos, többek közt a hagyományos és az új olvasási mód közti különbségekre vonatkozó kérdéseket sem válaszolt meg teljesen, annyi bizonyos, hogy a szövegek multimodalitása az olvasási élményt befolyásolja, lehetőséget ad a bíráló (kritikai), valamint az alkotó (kreatív) olvasásra. Az új műfajok ugyanakkor visszahatnak a nyomtatott irodalmi formák befogadási és azokhoz kapcsolódó dekódolási eljárásaira. A legfiatalabb generáció pedig e fejlesztéssel elsajátíthatja az olvasás új, digitális alapjait is – a BOOKR Kids alkalmazása ebben az új, „átmeneti” kommunikációs helyzetben segíti a tanulókat és a pedagógusokat egyaránt.

A BOOKR Kids alkalmazás iskolai használatát elősegítő funkciók:

- Az olvasni tanuló kisiskolások szempontjából kritikus elemek finomhangolása:
 - a hangosolvasás tempójának kiválasztási lehetősége (3 tempó variáció);
 - a felolvasás követésének vizuális módja;
 - tipográfia és szövegrendezés;
 - a szótagolás opciójának egyszerű ki- és bekapcsolhatósága;
 - az interaktív elemek megjelenésének és manipulálásának koordinálása a szöveghallgatással, -olvasással.
- Az olvasást és a szövegértést segítő funkciók:
 - nehéz/új szavak szöveges és/vagy vizuális magyarázata;
 - foglalkoztató: betűtanítás (hang-betű egyeztetés); irodalmi szöveg feldolgozása (tartalmi előkészítés, előzetes poétikai ismeretek); nyelvi készségfejlesztés (valamennyi nyelvi szinten előzetes ismeretek mozgósítása);
 - az olvasó gyerek annotációját (pl. új, ismeretlennek vélt, régies, idegen eredetű, nem az alapszó-kincs részét képező szavak aláhúzása) segítő funkciók:
 - a könyv új szavait szövegbuborékok magyarázzák. A szövegbuborék képi és/vagy animált tartalmat biztosít;
 - a gyerek megjelölhet szavakat, amelyek újdonságot jelentettek számára;
 - a könyvek végén feladatok ellenőrzik a szövegértést. Az eredmény szintén naplózásra kerül: a rendszer elmenti a gyermek helyes és helytelen válaszait, valamint a feladat megoldására felhasznált időt.
- Az olvasó gyerek tevékenységének naplózása:
 - a könyv megnyitásának időpontjai;
 - az adott könyvoldal megnyitásának időpontja;
 - az adott könyv oldalán eltöltött idő;
 - az adott könyvben eltöltött idő;
 - a felhasználó annotációját segítő interakciók (a megjelölt szavak);
 - a felhasználó által beállított hangos felolvasás tempója;
 - a felhasználó által beállított felolvasás követésmódja;

- a felhasználó által beállított tipográfia és szövegelrendezés;
- az interakciók felhasználónként és könyvenként. A képernyőérintések száma egy adott oldalon.
- Teljesítményének objektív és szubjektív követése:
 - gyermek „likeolás” (mese, szövegértés, teljesítmény);
 - ellenőrző feladatsor;
 - a gyerek saját hangos felolvasásának vagy összefoglalójának rögzítése;
 - az interaktív tevékenységek adatainak tárolása és összesítése (mennyit „olvasott” egy-egy nap, egy héten, mely mesékkel időzött hosszabban, kvalitatív kiértékeléssel kombinálva stb.) A begyűjtött adatok alapján a rendszer kiértékeli a gyermek teljesítményét. Az elvégzett feladatok alapján vizsgálja az abban töltött idő hasznosságát.
- A gyerek olvasási szintjének folyamatos modellezése és adaptív testreszabása:
 - megfelelő nehézségű mű javaslása
 - szótagolás-egybeírás automatikus választása;
 - mű olvasására szánt idő beállítása;
 - egyedi olvasólista összeállítása. A gyerek érdeklődésének megfelelő történetek ajánlása (állatos mesék, népmesék, versek stb.)
- A pedagógusokat segítő funkciók, online jelszóval védett felület pedagógusoknak:
 - gyermekenkénti összesítés, statisztika;
 - házi feladat kijelölése gyerekenként és számonkérés (pl. szóbeli összefoglalók vagy hangos olvasás meghallgatása, kérdéssor eredményeinek áttekintése), kiértékelés;
 - gyermek és tanár regisztráció: minden gyerekhez egy tanár tartozhat, de egy tanárhoz több gyerek is;
 - iskolánként egy „szuperadmin”, aki a pedagógusokat menedzselheti; (A „szuperadmin” egy olyan személy, aki az adott iskolában a teljes adminisztrációs rendszert átlátja, felel a tanárok regisztrációjáért, valamint a diákok és tanárok adatainak karbantartásáért, csoportosításáért.)
 - gyerekek regisztrációja és hitelesítése tanár által;
 - könyvek kezelése és évfolyamokhoz rendelése a tanterv szerint;
 - könyvek testreszabása a gyermek számára (szótagolás, megfelelő tipográfia, felolvasási sebesség, beállítás a tanár által).

Az *Olvasási készség- és szövegértés-fejlesztés alsó tagozaton* a BOOKR Kids interaktív mesekönyveivel akkreditált [30 órás pedagógus-továbbképzési program](#) blended learning formában (kontaktórák és online munka keretében) biztosítja a tananyagot. A képzés alatt a résztvevők megismerik a Mesetár használatát, ismereteket szereznek az új digitális mesei kommunikációban rejlő pedagógiai lehetőségekről. Megtanulják azoknak a szolgáltatásoknak a kezelését, amelyek elősegítik a kisiskolások olvasási technikájának megszilárdítását, performanciát (konkrét mozgási élményt) biztosítanak az olvasásnak, így az olvasóvá válás folyamatát a nyomtatott könyves ismeretszerzés módjaihoz képest eredményesebbé, intenzívebbé tehetik. Megismerkednek ezen túl a digitális ellenőrzési formák technikai használatával (a gyermek teljesítményének követése, olvasási szintjének folyamatos modellezése; tevékenységnaplózás; a jelszóval védett felület kezelése), a „jó” interaktív mesekönyv esztétikai és pedagógiai kritériumaival. Az elméleti és gyakorlati részből álló kontaktórákon minden résztvevő egy-egy alkalmazás pedagógiai felhasználhatóságáról szóló, kidolgozott mintát kap, amelyet alapul véve, a képzés online felületére feltölti egyéni programját, melyben bemutatja a Mesetár egyik interaktív könyvéhez kapcsolódó saját pedagógiai tapasztalatait, illetve azt, hogy miként tudja az eszköz használatával a NAT célkitűzéseit, valamint (esetlegesen) az iskola saját programját is megvalósítani. Az online felületen működő fórum az egyéni program elkészítéséhez folyamatos segítséget biztosít.

5 Infrastrukturális elemek

Az alkalmazás használatához mind a tanulók, mind a pedagógusok számára személyenként egy-egy, az internetre kapcsolódni képes tablet vagy mobiltelefon szükséges.

Az alkalmazás használata nem igényel folyamatos internetkapcsolatot, azonban a könyvek letöltéséhez, a felhasználói adatok hitelesítéséhez és a naplózásához szükséges. Minden gyerek saját felhasználói fiókjával és jelszavával lép be a rendszerbe, majd a profiljának megfelelő tartalmat kapja. Ezen adatok szinkronizációjához is szükséges az internetkapcsolat. A gyermek tevékenységét az alkalmazás offline módban is naplózza, majd internetkapcsolat esetén szinkronizálja a központi szerver felé.

Az Android (legalább 5.0) vagy iOS (legalább 9.0) operációs rendszerű, a pályázati felhívásban elvárt műszaki paramétereknek megfelelő eszközök képesek az alkalmazás futtatására.

6 Támogató szolgáltatások

A pedagógusok számára kialakított online platform egy moderált fórumfelületet biztosít az egymás közötti tapasztalatcseréhez.

Ügyfélszolgálat (help desk szolgáltatás) és letölthető dokumentumok:

- [óravázlatok](#);
- [oktató videók](#);
- [minta-könyv videó](#);
- [oktatási segédanyagok](#).

Időszakos konferenciák, ahol az oktatók megoszthatják tapasztalataikat, illetve az akkreditált képzésen túli, a BOOKR Kids által havonta szervezett webináriumok.

7 Kapcsolódó dokumentumok, források

A BOOKR Kids alkalmazás [weboldala](#).

[Bemutató](#) a BOOKR Kids alkalmazásról.